

İKİNCİ YAŞIMIZI BİTİRDİK

YeniGün GAZETESİ'NİN
ÜCRETSİZ KÜLTÜR-SANAT İLAVESİDİR

9 BİN YILLIK DELİKANLI ÇUMRA

CİLT: 2 • SAYI: 12

ÇUMRA KÜLTÜR VE SANAT TOPLULUĞU ADINA :
SADIK GÖKÇE- SEDAT ULUPINARLI-ANUŞ GÖKÇE

27 MAYIS 2023 CUMARTESİ

DÜNYA'NIN İLK METROPOLÜ ÇATALHÖYÜK

YAYIN KURULU

- SADIK GÖKCE
- SEDAT ULUPINARLI
- ZEKİ TÜRKER
- ANUŞ GÖKCE
- MUSTAFA YAVUZ
- ÇOLAK
- ELİFE YILMAZ MISRAL

İÇİNDEKİLER

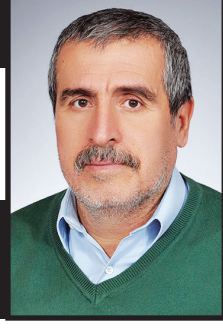
- EDİTÖRDEN
SADIK GÖKCE
- ANLATAMAM KI
NURİ GÖKSEL İNAN
- ÇOCUKLAR VE
BAHÇELER
FATMA BARDAKÇI
- ÇUMRA VE
GEÇMİŞTEN
GÜNÜMÜZE
ÇATALHÖYÜK PROJESİ
ELİFE YILMAZ MISRAL
- GERİDE BIRAKTIĞIMIZ
İKİ YILIN MUHASEBESİ
VAHDET KAYA
- ÇATALHÖYÜK
AHMET YAVUZ
- ÇUMRALI ŞEHİTLER...
SEDAT ULUPINARLI
- KÖYÜMÜN HALİ
SELEHATTİN GÜZEL
- ÇOCUK BÜYÜYOR
ANUŞ GÖKCE

EDİTÖRDEN...

Bir yaşımızı daha doldurduk. 9 BİN YILLIK DELİKANLI

SADIK GÖKCE

sadikgokce@hotmail.com

ÇUMRA ilavemiz elinizde tuttuğunuz nüsha ile iki yaşını bitirmiş olmanın mutluluğunu ve gururunu yaşıyor. İki yıl önce bu yola çıkarken kafamızda birçok acabalar koşturuyordu. Zamanla bu acabaları asgariye indirmeyi başardık ve bu gün de ikinci yaşımızı bitirmiş olmanın övüncü ve olgunluğu ile karşınızdayız.

Hani tarih kitaplarından cahiliye dönemi Arap gelenekleri anlatılırken yeni doğan çocukların şehir dışında yaşayan sütanelere verildiğinden bahsedilir ya...

İşte bizim ilavemizin doğum hikâyesi de biraz öyle gibi. Dinlendik Köyünde bulunan evimde toplanan Çumra sevdalı ve kültür sanatseverler bir topluluk kurup bu topluluk adına bir dergi çıkarma konusunda anlaşınca bu işi kim yapar diye düşündüler. Tabii aralarında köyde ikamet eden ve işi gücü olmayan tek kişi ben ve Anuş Hanım olduğu için bu işin sütanalığını bize verdiler. Biz de görevden kaçılmaz düsturu ile hareket edip (aslında gönüllü olarak ve gururla) bu görevi kabul ettik.

Aradan geçen iki yıl zarfında bize emanet edilen bu çocuğa gözümüz gibi bakıp kolladık. Hani derler ya... Yemedik yedirdik, içmedik içirdik, giymedik giydirdik... İşte öyle bir şey! Ve bu günlere geldik. Bu arada bu çocuğu büyütürken aynı zamanda biz de büyüdük ve yeni şeyler kattık bilgi dağarcığıımıza. Bunu itiraf etmezsem haksızlık etmiş olurum çocuğa.

Şimdi gelişip gürbüzleştiğini düşündüğümüz bu çocuğu ailesine teslim etme zamanı geldi diye düşünüyorum. Bakımını yine biz üstlenebiliriz problem yok! Ama ailenin de sahiplenme ve sorumluluk alma zamanı geldi, diye düşünüyorum.

Kim bu aile diyecek olursanız köyleri ile birlikte bütün Çumra cevabını alırsınız benden. Evet, elinizde tuttuğunuz ilavenin sahibi Çumra'da yaşayan veya Çumra'dan yolu geçen herkeştir. Her Çumralının bu dergiye karşı bir sorumluluğu olduğunu düşünüyorum. Ancak bu sorumluluk Farzı Aydın değil... Farzı Kifaye diyebiliriz. Yani bazı Çumralılar bu sorumluluğu yüklenirse diğer Çumralıların üzerinden sorumluluk düşer. Fakat kimse sorumluluğu yüklenmez bir taraflara kaçarsa bu sorumluluk bütün Çumralıların üzerine kalır. Öyleyse mümkün olduğu kadar fazla sayıda katılım ile bu sorumluluğu yüklenip Çumra ve Çumralıları bu yükten kurtarmak gerekir. Gönüllüleri bekliyoruz.

***

İkinci Cildimizde 37 ayrı isim yer almış. Bazı isimler birden fazla yazı ve şiirle katkıda bulunurken bazıları da bir yazı ile

de olsa katkıda bulunmuşlar. Aşağıda isimlerini zikredeceğim şahıslara katkılarından dolayı teşekkür ediyorum.

Yazı veya şiirleri ile katkıda bulunanlar:

Sadık Gökce, Anuş Gökce, Fatma Bardakçı, Ahmet Gök, Mevlüt Mülayim, Elife Yılmaz Mısral, Halime Doğru, Metin Eren, Nadire Yetiş, Zeki Türker, Mustafa Yavuz Çolak, Sedat Ulupınarlı, Vehbi Gürcan, Hasan Hüseyin Akkaş, Nurettin Bilici, Uğur Köfe, Süleyman Şahin, Emrah Saygın, Ali Demirörs, Musa Avcı, Ertan Göküş, Mustafa Arıcı, Recep Öğütçü, Orhan Sabancı, Yavuz Doğan, Cihangir Uçak, Nihal Kavakçı, Ahmet Buhari, Nuri Göksel İnan, Furkan Camcı, Vahdet Kaya, Ali Emre Sucu, Nermiş Şahin, Osman Baltacı, Yakup Kılınçel, Ahmet Yavuz, Selahattin Güzel.

Görüldüğü gibi 12 sayı ve 37 isim... Tam bir İMECE örneği! Atalarımız boşuna "Bir elin nesi var, iki elin sesi var" demişler. El sayısı çoğaldıkça ses daha gür ve düzenli çıkıyor. Haddim olmayarak ilavemize yazı gönderen bütün arkadaşlara Çumra adına da teşekkür ediyorum. İyi ki varsınız ve iyi ki Çumra'da yaşıyorsunuz...

***

İki yaşımızı bitirmiş olmanın mutluluğu ile sizlerle daha fazla buluşma arzusu doğdu içimizde. Bundan böyle 2 Haziran Cuma günü Şiir akşamlarını başlatıyoruz.

İlk etapta ayda bir yapmayı düşünüyoruz bu etkinliğimizi. Katılım ve istek yoğun olursa ayda iki kez de yapabiliriz. Geçen yıl olduğu gibi bu yılda yaş günümüzü Ağustos ayında kutlamayı düşünüyoruz. Geçen yıl Çumralı ses ve saz sanatçılarımız büyük bir özveride bulunarak bizimle birlikte olmuşlardı. Bu yıl da aynı desteği vereceklerini ümit ediyorum.

Okullarımızı da aramızda görmek istiyoruz. Öğretmenlerimiz ve öğrencilerimiz de bizlere destek olurlarsa mutluluğumuz kat be kat artar. Topluluk üyelerimiz talep gelmesi halinde okullara gidip konferans vermeye her daim hazırlar. Sadece kendilerini değerlendirecek sarrafları bekliyorlar. İnşallah o sarraflar da beklendiklerinin ve görevlerinin farkındadırlar.

Çumra ve Çatalhöyük ayrılmaz ikili... Elbette Çatalhöyük için de palanlarımız var... Ancak bunu şimdi açıklamak istemiyorum, bu bende sır olarak kalsın. Vakti gelince sizlerle paylaşırım.

Daha yazmam gereken bir şeyler var mı diye düşünüyorum! Duygularım var diyor ama aklım bu kadar yeter... Uzun yazarsan insanları sıkarsın ve okunmazsın. Diğerlerini de gelecek sayılarda yazar ve paylaşsın diyor. Akılma uyup yazıyı burada bitiriyorum.

Allah'a emanet olun.

ANLATAMAM Kİ

Kondu dudağıma o son busesi
Unutmam "elveda" diyen bu sesi!
Kor oldu içimde kaldı nefesi
İçin için yandım anlatamam ki

Güller dolu eli ebedi bahar
Ak alnında alın yazım beni var
Düştü gözlerimden alev damlalar
Yandım için için anlatamam ki

O'nun yüzü aynı gökteki ay'la
Kalbim oldu o'na severek ay'la
Zavallı gönlüm o serin bir yay'la
Yandın için için anlatamam ki

Gözlerinin rengi İlahi beste
Çağlardı âlemim o güzel seste
Kavuştursa Tanrı'm âh son nefeste

NURİ GÖKSEL İNAN

İçin için yandım anlatamam ki

Mühür beyt-i Nuri Göksel'dir adım
Kalpte aşk yürürüm ben adım adım
Yâre kavuşmaktır bir tek muradım
Hasretle yandığım anlatamam ki
Vezin:Hece.Durak:6+5=11

Söz sânatı:Cinaslar

Şair:Nuri Göksel İNAN Türkmencamili

ÇOCUKLAR VE BAHÇELER

Insan, ruhuna sinmiş en derin, en belirgin izleri inceleyebilse bunlardan azımsanmayacak bir kısmının kaynağının "doğup büyüdüğü coğrafya" olduğunu görürdü. Bunun istisnası olmadığını düşünüyorum. Kendi ruhumda da "Okçu" imzasını taşıyan birçok derin ize rastlıyorum.

Okçu'nun bileşenlerinden sadece biri olan "bahçeler" in bile önce çocukluğumun, sonra yetişkinlikteki bazı dünya görüşlerimin şekillenmesinde önemli rolü var.

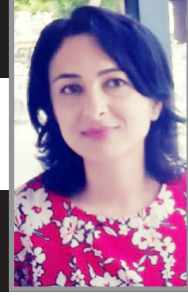
Okçu'nun evleri günümüzde de benim çocukluğumda olduğu gibi büyük oranda bahçeli. Ancak, gelişen teknoloji ile birlikte çocukların bu bahçelerle iletişimi de değişti, hatta koptu bile denebilir. Daha iyi, daha verimli vakit geçiriyor olsalardı bunun bir sakıncası olmazdı elbette. Neyse... Bu konuyu fazla derinleştirmeden gelelim asıl konuya. Eğer benim dönemimde Okçu'da çocuk olsaydınız bahçelerle iletişiminiz nasıl olurdu? Elbette her şeyi yazmaya sayfalar yetmez. Ama en azından "bahçeler" denilince aklınıza gelenlerden bazı örnekler neler olurdu?

Bahar, yaz aylarındaysanız bahçeler sizinle, barındırdığı kuşların, böceklerin ve başka hayvanların seslerinden derlediği seçkiyi kulaklarınıza armağan ederek daha uyandırdığınız anda iletişime geçerdiniz. Kalkar, kahvaltınızı yerden bir metre kadar yükseklikte olan açık balkonda yapardınız. Manzaranızdaki başta meyve ağaçları olmak üzere çeşitli ağaçlar; gül, zambak, karanfil gibi çeşit çeşit çiçekler; yetiştirmekte olduğunuz sebzeler vs. bakışlarınızı üzerlerine çekmek için yarışır-
dı.

Gününüzün çoğu dışarıda geçecekse ya da geçmişse bile, verdiği çeşitli imkanlarla güzel vakit geçirmenizi sağlayan o bahçeleri ihmal etmek hiçbir gün elinizde olmazdı. Artık o gün ondan payınıza ne düşerse...

Çocuk denilince çok önemli bir konu

FATMA BARDAKÇI

olan oyun için ne sunardı bu bahçeler? Elbette başta her türlü çocuk oyununun oynanabileceği geniş ve güvenli alanlar sunardı. Bazı oyunlar için malzeme de verirdi. Örneğin 52 taş oynamak istediniz. O zaman bahçe bu oyun için uygun taş avına çıkılacak bir mekân oluverirdi. Örneğin, onun toprağını çamur haline getirir, ondan şekiller yapardınız. Çamuru nasıl çatlatmadan şekillendireceğinizi, nerede nasıl kurutursanız daha iyi olacağını deneyimleyerek öğrenirdiniz. Sonra da benim gibi büyüdüğünüzde bir dönem fırsat bulup seramik biçimlendirme kursuna gider ve "Emekliliğimde kısmet olursa neyle uğraşacağımı buldum. Bunda çocukluğumun da etkisi var." diyebilirdiniz belki de.

Koştunuz, yorulduunuz. Dinlenmek için de cazip miydi bu bahçeler? Arkadaşlarınızla neşeli sohbetler etmeniz için gölgelerini hazır bekleten ağaçlar her yerde. Ama çocuk dediğin, durduğu yerde fazla kalabilir mi? Başka zamanlarda da sık sık yaptığınız gibi dinlenirken de ağaçların tepesine tırmanır, dalları arasında oturmaya uygun bir yer bulur, bir elinizle sizi dengede tutacak sağlam bir yere tutunur, diğer elinizle meyve yiyerek ağaçtaki diğer arkadaşlarınızla sohbe devam ederdiniz. Belki de benim olduğu gibi, bu konuda kiraz ve dut ağaçları favoriniz olurdu.

Bahçeleri, her seferinde yeniden keşfeder gibi dolaşmak da en az oyunlar oynamak kadar keyifli olurdu. Bu sırada bahçelerin olmazsa olmazı hayvanlarla vakit geçirmeme lüksünüz yok.

Bahçelerde olmaları özellikle istenmiş hayvanlar genellikle inekler, koyunlar, keçiler, kediler, köpekler, kümes hayvanları ve nadiren de bal arılarıdır. Çoğu bahçede en az biri bulunur, kimisinde de

hepsi. Kimisi kendilerine ayrılmış alana mahkûm, kimisi yarı zamanlı özgür, kimisi başına buyruk...Çoğunun siz yakınlarından geçtikçe sesleri yükselir, adeta sizi garson olarak görmektedirler, tok olsalar bile... Bazen çağrılarına oyun amaçlı karşılık verirdiniz. Örneğin, lezzetli görünen irice bir otu koparır, bilerek uzak bir noktaya tutar, yarışı hangisinin kazanıp bu otu kapacağını merakla beklerdiniz. Büyüdüğünüzde bir hayvanat bahçesinde, çoğu insanın hayvanları beslemekten keyif aldığını düşünürken bu ve benzeri anılarınızı hatırlayabilirsiniz.

Bahçelerin bir de davetsiz misafiri olan hayvanları vardır. Bunların çoğunluğu kuş ve böcek türleridir. Çeşitli deneyimlerle, önemsenenlerin isimlerini öğrenmişsinizdir. Bahçede dolaşırken onları da gözlemler, yine kimisini oyunlarınıza dahil ederdingiz. Örneğin bir uğur böceğini parmağınıza alır, "Uç uç böceğim, annen baban suya gitti, sen de uç da git." diye bir şarkı söyleyerek uçmasını bekler sonra da onun gittiği yönde uzaklarda neler olduğunu merak ederdingiz.

Bu sırada, bahçenin diğer barındırdıkları gibi hayvanlar da etraflarında kümelenen kelimeler sayesinde dil gelişiminize katkıda bulunurdu. Örneğin sadece bir koyunun yünü "kırklık, kırkmak, kirman, eğirmek" gibi kelimelerin anlamlarını gözlemleyerek öğrenmenizi sağlardı.

Dolaşmaya devam edelim. Okçu'da çiftçilikle uğraşan çoktur. Dolayısıyla bahçelerin içindeki ya da civarlarındaki uygun yerlere yerleştirilmiş kazayağı, pulluk, mibzer, gübre makinası, holder gibi tarım aletlerine yanlarından geçişlerinizde gözünüz takılır, kısaca ama ilgiyle incelerdingiz. Bunlar hakkında bilgiler edinmeyi, onları kullanılırırken izlemeyi severdingiz. Bazen yabancı bir traktörün gelerek birini götürdüğüne şahit olurdunuz. Herkeste her tarım aleti yoktur. İnsanlar kendinde olmayanları birbirlerinden alıp kullanılırırken siz de bir dayanışma örneği görürdünüz.

Sebzeler için ayrılmış alanı da sık sık ziyaret ederdingiz. Toprağın bellenişine, her tür tohumun farklı tekniklerle ekilişine, yabancı otların çapalanarak temizlenişine şahit oluşunuzu, hatta ufak tefek

yardım edişinizi hatırlaya hatırlaya domateslerin, patateslerin, kabakların, mısırların ve daha birçok sebzenin düne göre ne kadar geliştiğini anlamaya çalışmaktan haz duyardınız.

Daha bu sebzeler kış hazırlığının da bir parçası olacak. Örneğin biberler, içleri oyulmuş dolmalık patlıcanlar iplere dizilecek ve pencere-balkon demirleri gibi uygun bulunan her yere asılarak kurutulacak. Örneğin domatesler ikiye bölünüp şeffaf naylon torbalara doldurulacak, güneşin altında bekletilecek, kıvama geldiğinde süzgeçlerden geçirilip kabuğundan ayrıldıktan sonra salçaya dönüşecek. Ufak tefek yardım ederek ama en çok da izleyerek tüm bu süreçlerden keyif alınacak.

Bir de tarhana ve bulgur meselesi var tabii. Tarhana şekillendirildikten, buğday kaynatıldıktan sonra kurutulmak üzere bahçeye, güneşin altına açılmış geniş örtüler üzerine serilecek. İşte o zaman çocukların bunların başında bekleyerek gelen kuşları kovalama görevini üstlenmesi gerekecek. Biraz sıkıcı, ama pekâlâ bir oyuna dönüştürülebilir.

Kış hazırlığı demişken, yufkalarından bahsetmemek olmaz. Bahçelerde, evden bağımsız olarak yapılmış tek odalı yapılar vardır. Adı kimine göre aşana (aşhane), kimine göre mutfaktır. Bunların içinde yufka ekmek için özel yapılmış ocaklar bulunur. Ayrıca bu yapılar kiler olarak da kullanılırlar. Bir nesil daha eskiye gidildiğinde mutfak vazifesi de görürler, o dönem evlerinin içinde mutfak yoktur.

Zamanı geldiğinde işte bu aşanalarda kadınlar toplanarak yufka ekmek yaparlardı. Sıra ile birbirlerine giderler, dayanışma içinde kışlık yufkalarını hazırlarlardı. Azalmışsa da günümüzde de devam eden bir gelenektir bu. Hamur yoğrulur, sinilere bezeler hazırlanır. Birkaç kişi ekmeği belli bir boyuta kadar açarak -ki buna çevrinti denir- diğer birkaç kişiye uzatır. Ocağa yakın duran bu kişilerse uzatılanı çarşaf gibi incecik açarak sacın üzerine bırakır. Bir kişi de pişirmekten sorumludur. Sonunda bu yufkalar, siniler üzerine üst üste dizilerek üzeri örtülen direklerle dönüşecektir. Tabii bu günlerin çocukları en çok ilgilendiren yönü; öğünlerin domates, salatalık, ayran vb.nin de

eşlik ettiği sac böreklerinden oluşuyor olmasındır.

İhtiyaç duyulduğu her an, bahçeleri kokusuyla dolduran bir ekmek daha vardı: tandır ekmeği. O dönemde çocuk olsaydınız, sıcakken bölüp içini açarak sevdiğiniz şeylerle doldurmanın hayaliyle, yapım aşamalarını keyifli bir sabırla takip ederdiniz.

Tandır fırınları, bahçelerin uygun yerlerinde dururdu. Yarım silindire yakın şekli olan küçük fırınları bunlar. Yapılışlarına da şahit olabiliydiniz. Çünkü, oranını bilmesem de bir kısmı ev ahalisi tarafından bizzat yapılırdı. Sadece onlar mı? Örneğin bahsettiğim aşanaları da kendi elleriyle yapanlar vardı, kendi kestikleri kerpiçlerle. Şimdi düşününce hayret ediyorum. İnsanın içindeki potansiyelin zamana, mekâna, şartlara göre ortaya çıkıp gelişebildiğinin ya da aksine varlığını aklımızdan bile geçiremeyeceğimiz kadar körelebildiğinin göstergelerinden bunlar.

Şimdi tandır fırınları bahçelerin az bir kısmında kaldı ve nadiren yanıyor. Bunun nedeni, insanın hayatını kolaylaştıran şeylere (yine bizim çocukluk dönemimizde Okçu'da açılan fırına) dört elle sarılarak zordan elini eteğini yavaş yavaş çekmeye olan meyli. Haksız da sayılmazlar. Ama o fırınların da bir şekilde, örneğin gelenekselleşen bir etkinlik nedeniyle, ara sıra da olsa daha uzun yıllar yandıklarını görmeyi isterdim. Böyle ayrıntıların, farklılıkların nasıl bir kültürel zenginliğe işaret ettiğini, herkes birbirine giderek daha çok benzerken daha iyi anlıyorum.

Bahçelerdeki fonksiyonu artık dekorasyon olan şeylerden biri de çoğunlukla yakınlarındaki dinamoya eşlik eden tulum balar. Susadığımızda koşup bileğimizin gücüyle yerin altından suyu çıkarıp kana kana içmemize imkân veren tulum balar... Yine o dönemde yaygınlaşan çeşmeler, musluklar nedeniyle kullanılmaları zorunlu olmaktan çıkıp canınızın istemesine bağlandı. Bu memnun olunacak bir durum elbette. Ama bugün, onların kullanımını tamamen durduran şeyin yer altı sularının daha derine çekilmesi olduğunu bilmek üzücü. Umarım bu durum geçicidir. Su çoğalsın da varsın tulum balar sadece görüntüden ibaret kalsın. Ama bir

yerde bile olsa kalsın. Geçmişimize dair somut bir bilgi olarak bize gururla baksın. İnsan, zamanında bağ kurduğu şeylerin tamamen yok olup gitmesine katlanmak istemiyor.

Peki, o dönemde çocuk olsaydınız kış günlerinde iletişiminiz nasıl olurdu bu bahçelerle? Elbette dayanabildiğiniz yere kadar terk etmezsiniz onları. Kardan adam yapardınız, kar topu oynardınız. Karın dallar, damlar gibi farklı zeminlerle etkileşimindeki farkları incelerdiniz. Adım atılmamış geniş alanlarda tertemiz, bembeyaz yığılına hayranlıkla bakardınız.

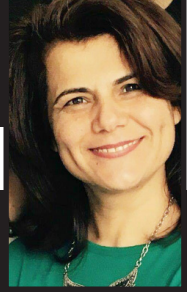
Dışarıda kalamadığınızda sizde ya da civardaki bir arkadaşınızın evinde toplanırdınız. Kapıdan girince montunuzu duvara çakılmış askılara asardınız. Duvar kağıtlarının yerini tutan, rengarenk desenlerle süslenmiş, duvarlara raptiyelerle tutturulmuş naylon örtülere bir kez daha ilgiyle bakmadan geçmezsiniz.

Oturmadan önce, yanan sobanın başına dikilerek hala üzerinizde taşıdığınız soğuktan kurtulma derdine düşerdersiniz. Üstünde evden eve değişen çeşitli şeyler kaynamakta, pişmektedir, ne olduklarına göz atardınız. Çoğu sobanın değişmezleri ise üstünde soğumadan içilmeye hazır duran çay ve her an lazım olabilecek sıcak suyu hazır tutan güğümler, ibriklerdir, bir kez daha teyit ederdersiniz.

Kanepeleri görmezden gelip yere, mindere oturur, sırtınızı duvar yastıklarına yaslardınız. Evde çoğunlukla dantelle, oyaıyla, kanaviçeyle... -ki artık bunlar da çok azaldı- meşgul biri vardır. Onu, geleneğin zorlamasıyla da olsa bu yola girmiş olmaktan memnun, sanatını istekle icra ederken gözlemlerdersiniz. Arada bir oyununuzdan başınızı kaldırıp ne kadar ilerlediğine bakar, ürününü en çok bitirdiği zaman beğeneceğinizi bilir, o anın ne zaman yaşanacağını merak ederdersiniz.

Fırsat buldukça pencereye koşar, bahçenin son durumuna uzun uzun bakardınız. O, karşınızda bitmemiş güzel bir tablo gibi dururken, bir gün hayatınız bahçelerden uzak devam ederse nasıl bir özlemle karşı karşıya kalacağınızı hayal bile etmezdersiniz.

ÇUMRA VE GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE ÇATALHÖYÜK PROJESİ

**ELİFE YILMAZ
MISRAL**

Çumra Kültür Sanat Topluluğu adına Çatalhöyük Kazı Başkanı **Doç. Dr. Ali Umut Türkcan** ile kazı alanında bir söyleşi gerçekleştirdim. Çatalhöyük, ilçemizin Çumra Küçükköy sınırları içerisinde bulunmaktadır. Fakat ilçemizde hatta ilimizde gereken ilgiyi görmediği gibi yeterince bilinmemektedir, üstelik 2012 yılında UNESCO tarafından Dünya Miras Listesine dâhil edilmiş olmasına rağmen.

Biz de ilçemizin bu eksiğini kapatmak, toplumumuza hatırlatmak için böyle bir çalışma yaptık. 1958 yılında başlayan çalışmalardan bu yana ana hatlarıyla; Kazı Başkanı Ali Umut Türkcan'dan Neolitik Dönem Çatalhöyük'ü anlatmasını istedik. 2018 yılında kazıların yönetimi Türkiye'ye devredilmiştir. 2020 yılında da Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile Kazı Başkanlığına atanmış olup, kendisi Çatalhöyük'ün yeni hikâyesini yazacak ve bize anlatacak ilk Türk Kazı Başkanıdır.

Önce kısaca kendisini tanıtmak istiyorum. Ali Umut Türkcan Bilkent Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji bölümünde Lisans, Hacettepe Üniversitesi'nin aynı bölümlerinde; Yüksek Lisans ve Doktora eğitimi almıştır. 1993-1995 yıllarında Çatalhöyük'te yeniden başlayan kazılarda, Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları, Kanlı-

taş Höyük Kazı ve Araştırması gibi birçok yerel ve uluslararası projelerde yer almış, Çatalhöyük Kazı ve Araştırma Projesinde damga mühürler ve figürinler (heykelcikler) üzerinde çalışmalar yapmış ve sahanın her alanında arkeolog olarak çalışıp bu konuda uzmanlaşmıştır. Şu an Anadolu Üniversitesinde Protohistorya ve Ön Asya Arkeolojisi Anabilim Dalı Bölüm Başkanı olup, Neolitik Çatalhöyük Kazı Başkanlığı görevine devam etmektedir. Doç. Dr. Türkcan Çatalhöyük'ün yeni dönem çalışmalarında büyük takdir görmektedir.

Başkan Türkcan'a Çatalhöyük'teki kazılarındaki süreci anlatmaya başlamadan evvel Çumra ile ünsiyetini sordum?

ÇUMRAYA GÖNÜL BORCUMUZ VAR

"Bağlı olduğumuz ve hemşerisi hissettiğim Çumra'ya benim de gönül borcum var. 1993 de yeniden başlayan Çatalhöyük Kazıları sırasında, İngiliz Kazı Ekibi çatısı altında, farklı milletlerden kalabalık bir ekiple birlikte Çumra'da 3 yıl boyunca yaşadık. O yıllarda bizim 'Han' dediğimiz, Belediye Otelinde

ÇATALHÖYÜK Kazı Ekibi, Eylül 1993, Çumra-Baraj Caddesi, Sol başta eski Kazı Başkanı Ian Hodder, sağ başta Kazı Başkanı Doç. Dr. Ali Umut Türkcan,

kalıyorduk ve bugünün Çumralısının bunu bilmesi gerekli. Bir kaç esnaf dışında halk ile fazla kaynaşmamız olmadıysa da ilçeyi tanımaya çalıştık, şimdikinden çok daha ufaktı. Sofu'nun lokantası, Bağkur Çarşısı, cadde üstünde dükkânlar ve Ulu Caminin karşısında kahvehanesiyle; Çumra belki bizim için o kadardı ve burada yaşamak bizim için ilginç bir deneyimdi. O dönem, sıra dışı kişiliğiyle de dikkati çeken ve projeye yardımları olan Belediye Başkanı Recep Konuk'tu ve onu tanıma fırsatı bulmuştuk.

Henüz Bilkent Üniversitesi Arkeoloji Bölümü 2. Sınıf öğrencisi iken 1993 yılında, Arkeolog Ian Hodder Başkanlığındaki ekibin bir kısmı ile İngiliz Arkeoloji Enstitüsünün tahsis ettiği Land Rover'ı ile ilk defa Çatalhöyük'e ayak bastık, büyük bir heyecanla. İlk olarak güney Höyüğün tepe noktasında ilk ölçümü alarak yeni hikâyemizi orada başlatmıştık. Proje 25 yıl sürecek denmişti. "25 yıl sonra acaba ben nerede olurum, yaşar mıyım" diye düşünüyordum, sonrasında 30. yıla yaklaşmışken; ilk Türk Kazı Başkanı olmak da bana nasip oldu. Hayat böyle!

RAHMETLİ BELEDİYE BAŞKANI HALİT OFLAZ

Çatalhöyük Kazı Başkanı olarak ilk işim o dönem Belediye Başkanı olan Rahmetli Halit Oflaz'ı ziyaret etmek oldu. Bizi çok sıcak karşılamış, Çumra'yı nasıl bulduğumuzu sormuştu. Kendisine Belediyenin yanındaki Sofu abinin lokantasından ve 90'lı yılların Çumra'sından bahsettiğimde şaşkınlığını gizleyememişti. Kendisini rahmetle anıyorum. Ardından Recep Candan bu göreve atandı. 2020 den itibaren vizyoner kişiliğiyle bizi her zaman her konuda destekleyen bir Belediye Başkanı oldu. 1993'de yeniden başlayan çalışmalarımızda Başkan Recep Konuk ve Başkan Zeki Türker'in dönemlerinde de Çumra tarafından çalışmaların bir kısmına şahittim. O dönem bir bağ kurulmuş, fakat çalışmalar başlamasına rağmen Çumra'ya çok yayınlamamış olduğunı düşündüm.

ÇATALHÖYÜK JAMES MELLAART İLE ORTAYA ÇIKTI

James Mellaart 20 Y.Y.'in renkli simalarından ve EN ÖNEMLİ arkeologlarından biriydi. 1950'lerin sonunda kesin yerini bilmiyorsak da; Çumra'da bir handa kaldığından da bahseden Mellaart, 1958 yılında David

French ve Alan Hall ile birlikte Konya'da yüzey çalışmaları yapıyor. Bu civarda dikkati çeken, büyük Abditulohöyük, Karahöyük gibi büyük, irili ufaklı yüzlerce höyükten biri olan Çatalhöyük'e geliyorlar. Arkeologlardan birisi höyüğün tepesine, diğeri eteğine biraz baktıktan sonra ikisinin birden heyecanlı dedikleri "burada (tepede) ve orada da (etekte) Neolitik var, tümü Neolitik" diyerek heyecanlarını dile getirirken; o döneme ait dev bir yerleşme keşfediyorlar. Böylelikle dünya kültür tarihinde yeni bir sayfa açılıyor.

Mellaart'ın daha öncesinde Burdur'da Anadolu Platosunun ilk Neolitik yerleşmesi sayılan Hacılar Höyük'te zaten bir çalışması vardı. Çatalhöyük'ü diğerlerinden farklı kılan ve bugüne kadar Anadolu'da izine sadece burada keşfettikleri bulgulara ulaşıyorlar. İşaretler çok geniş bir alana yayılmıştı. Dünyada nadir görülen ve 8000 yıl öncesine ait bu kadar büyük bir yerleşimi gösteriyordu.

ÇATALHÖYÜK, DÜNYA KÜLTÜR TARİHİNİN BAŞLANGICI

Böylelikle 1960'lar da Çatalhöyük; dünya kültür tarihinin başlangıcını oluşturduğu ve dünyanın ilk kenti tanımlamasının yapıldığı yer olduğu anlaşılıyor ve duyuruluyor.

İngiliz Arkeoloji Enstitüsünün Ankara'dan aldığı izinle kazılar başlıyor ve 1965 yılına kadar 4 kazı sezonunda o döneme ka-

ARCHAEOLOGICAL SECTION NO. 2445

CHATAL HUYUK— THE WORLD'S OLDEST CITY

BY JAMES MELLAART, B.A., F.S.A.
Lecturer in Anatolian Archaeology at the University of London

In the summer of 1955 excavations were commenced at the notable site of Chatal Hüyük under the auspices of the British Institute of Archaeology in Ankara, with Professor O. R. Cooney as Director and myself responsible for the fieldwork. Over previous years we were supported by the British Academy, the University of London and Edinburgh, the Royal Ontario Museum, the Wisconsin Foundation for Anthropological Research and the Bunting Foundation in New York, by the British Institute of Archaeology in Ankara and the Australian Archaeological Institute. The Centre for Archaeological Research, the CNRS, the Smithsonian Institution in Washington, and FR Agency I.I.A., Istanbul, also contributed towards the expedition with funds, specialist archaeological studies, and transport.

The main aim of the 1955 expedition was to make a sounding into the deepest levels of the mound. In so the old sounding of 1954, we had a well which it was impossible to enlarge and we were forced to start all over again and work our way through buildings VII, VII, VIII, IX, and X before any ground could be reached. Eventually we broke new ground and were able to explore two further building levels, XI and XII (II), and the walls of a still earlier level, XIII. We were visible by the end of the excavation but most fortunate in sound getting in every building level right down to level XIII.

so that no pre-Neolithic periods have yet been reached. This makes the Chatal Hüyük pottery the earliest in the Near East, which XIII must probably be dated to about 8000 B.C. or even earlier. There is no one else who has as much as 1000 B.C. in the history of Chatal Hüyük and it is by no means unlikely that pottery will be one of the first items found in the earliest pottery in Iran, found at Tepe Gauri, probably belong to about 8000 B.C. and that of north Syria and north Palestine is not earlier than about 6000 B.C. If this is so, pottery was first invented in Turkey from where it spread to north Syria. The early pottery of Chatal Hüyük does not belong to the dark banded group but has heavy cross-hatched ware, which only in level VII—about 8000 B.C.—was used in the first levels. It is important to find these in the evidence for a break between three-and-a-half and later levels; the introduction of building in the same area of level XI and XII are less solidly built. Heavy tools, and objects of clay and stone also contemporary, used in the chert industry pressure flaking and the absence of a microlithic element are as pronounced as they are in the later periods.

In comparison with our excavating the period when in Palestine the final Neolithic is represented by the Final Neolithic. As was supported by the biological remains with microliths it, dated to Pre-Pottery Neolithic B.

1. Level III, about 8000 B.C., in the lowest level reached at Chatal Hüyük. It shows a typical VII or VIII building.

2. Plan view of the site, showing the main building in the middle of the site. The walls are built of heavy stone and are 1-2 m. thick. The other buildings are built of smaller stones and are 0.5-1 m. thick.

184

dar "dünyanın bildiği en eski inanç yapıları", İngilizce "Shrine" olarak adlandırılıyor ortaya çıkıyor. İlk defa bu kadar büyük bir alanda, bitişik düzende yapılmış, nizami ev kümelerinin oluşturduğu dev bir yerleşimin izlerine rastlanıyor. Yerleşimin 12 tabaka boyunca birbirini izleyen evlerden oluştuğu, 1000 yılı aşan, dünyada eşine az rastlanan bir yerleşim olduğu ve dünyanın en uzun süren medeniyeti olduğu anlaşılıyor.

ÇATALHÖYÜK 1100 YILI AŞAN BİR MEDENİYET

1100 yıl nerden baksanız, Sultan Alparslan'dan başlayıp günümüze, Cumhuriyetin kuruluşunun 100. yılına kadar gelen uzun bir zaman süreyi kapsıyor ve 9000 yıl önce başlayan ve dönemin en büyük yerleşmesi bu medeniyet 1100 yılı aşkın kesintisiz devam etti. 1100 yıl kesintisiz burada yaşadılar, sonra burayı terk ettiler, sebebini bilmiyoruz. Sonrasında Batı Çatalhöyük'ü kurduklarını söyleyebiliriz. Burada da 500 yıllık bir yerleşim daha var, daha geniş araştırılmayı bekliyor. Yan yana olan iki yerleşim de 1600 yılı aşan sıra dışı bir yaşam ve kültürün kesintisiz sürdüğünü görüyoruz.

Çatalhöyük'te aslında bir büyük, bir küçük höyükten oluşan ikiz bir höyük var. Bunların küçüğü kuzey höyük olarak adlandırıyoruz. Güneydeki bölümde ise yanık alan, yani yanmış evlerin tabakaları çok fazla olduğundan, Mellaart bu alanda kazılara başlıyor. Yanık alan derken; bu alandaki kazılarda Çatalhöyük'te evlerin bir süre sonunda bilinçli olarak yakıldığını ve gömüldüğünü biliyoruz, bunu da o dönemde bazı yapılarda yüzeyinin sıyrılmasından bile anlayabiliyoruz. Bu durum Dünyadaki o dönem

tespit edilen en erken örneklerden birisidir.

ÇATALHÖYÜK BİR METROPOLDÜ

Çatalhöyük 21 metre yüksekliğinde yani neredeyse 4 katlı bir apartman yüksekliğindedir. Kapladığı alan 32 dönüm, 13 hektarlık bir alan. Söylediğim gibi dünyadaki en büyük örneklerden birisi o dönemde. Bu yüzden burası bir metropol. Bunların yanı sıra Çatalhöyük saydığım özellikleri ve kapladığı alandan ziyade dünyanın ilk duvar resimleri, en eski kumaşları, damga mühürleri, en eski inanç yapılarıyla birlikte çok renkli sıra dışı döneminin bir metropolü olabilen bir yerleşim yeridir.

Kazıları ilk kez başlatan Mellaart halkla ilişkilerde de başarılı bir isimdi, bulduklarını kısa bir zamanda dünya ile paylaşıyor ve büyük bir yankı uyandırıyor. Açıkçası o dönem çıkan "Ana Tanrıça" olarak bilinen, bugün Anadolu medeniyetleri Müzesinde sergilenen; oturan, şişman, ancak doğurganlığı ve bereketi simgelediği düşünülen bu pişmiş toprak heykel o dönemde bir simge olmuştur. Bu yüzden bunların hepsi bir araya geldiğinde 1960'larda dünyada en çok konuşulan arkeolojik yerleşmesi ve keşfidir Çatalhöyük. Yalnız bir takım sebeplerle 1965'de kazılar sona eriyor, 1993 de yeniden başlayana kadar. Fakat Çatalhöyük o yıllarda bile ziyaretçisiz kalmıyor ve gezi turlarının yapıldığını biliyoruz. 1993 de Ian Hodder ve ekibiyle birlikte geldiğimizde bir takım çukurlar, kesitler, kerpiç duvarlar ve ocakların izleri dışında hiç bir şey yoktu ama bu efsane yer için, o yıllarda bile batılı turistlerin tur otobüsleri ile buraya gelmeleri ve ilgileri benim için hala şaşırtıcıydı. Bugün de bunu yakalamaya çalışıyoruz. Önümüzde

çok yol var, belediyelerin daha fazla ilgisi, katkısı ve yatırımları bizim için çok önemli.

ÇATALHÖYÜK'ÜN 30 YIL

KAZILMAMASI ÇOK ŞEY KAYBETTİRDİ

Çok uzun bir süre sonra; 25 yıllık bir proje kapsamında eski alanlar revize ve rehabilite edilerek yeni alanlar belirlendi. 1994 yılında ise çok ilginç bir çalışmaya imza atılarak 2000 m2 den kadar alanda toprağı sıyrıp çıkan planlar ve buna göre nereyi kazacağımızı düşünmeye başladık. Bu dünyada yapılan nadir bir çalışma örneğiydi. Şu an bulunduğumuz yeri sıyrısak bile hemen neolitik dönemle karşılaşır, devam edersek de duvarlar ortaya çıkmaya başlar. Dolayısıyla bu bölgede her şekilde neolitik dönem kendini satıhta gösteriyor. Bu büyük bir şans ve bu yerleşmenin anlaşılmasında ayrıcalıklı yapıyor. Ayrıca nedeni çok bilmiyoruz; neolitik dönemden sonra üstüne herhangi bir yerleşme yapılmamış. Höyüğün hemen arkasında Doğuda Grek, Roma, Bizans dönemine ait antik yerleşim izleri de var.

ÖRNEĞİN 5 NUMARALI

BİNADA 70 GÖMÜ BULUNDU

Burayı ilginç kılan çalışmalarımızın birinde; 1990'larda kazılan 5 numaralı binamızda 70 tane gömü bulundu. Bir binanın ömrü 50 seneyi geçtiğine göre; bu gömüler içindeyken kullanılmış olması, bu yapının ömrünü aşan sayıda mezar koyularak, bu yapının özel olarak ayrıldığını bize anlatmaktadır. Bu arada SADECE birbirine benzer kümelerden oluşan evler yok. Baktığımızda evler birbirinden ayrılabilir, sıradan evler varken; büyük evler de var. Boğaların resmedildiği, duvar resimleriyle süslenmiş, kabartmalarla, şekillerle yapılmış inanç yapıları var. (Fotoğraf:4)

2021 Çatalhöyük Kuzey Teras Kazı Alanı

ÇATALHÖYÜKTE TARIMIN VE ESKİ ÇEVRENİN DEĞİŞİMİ HAKKINDA

Burası 8500 sene önce, yerleşimin en geniş zamanında olasılıkla 6000'i aşan bir nüfusa sahipti o dönemde. Ön Asya dediğimiz büyük coğrafyada ve Anadolu coğrafyasında rastlanmayacak bir rakamdır. Bu insanlar ne ile beslendi, nasıl beraber yaşadılar ve neden bırakıp gittiler.

Kuzey tepede, orta dönemde ki yerleşmenin en genişlediği evredeki evlerden 5 tabakada yerleşimin yavaş yavaş terk edildiğini görüyoruz. Nedenini bilmiyoruz ve bir yandan büyük olan güney tepede yaşam devam ediyor. Burası aslında 2,5 höyüktür. Doğuda küçük bir höyüğümüz daha var. Bu da yerleşmenin büyüdükçe genişletilmeye çalışıldığını anlatıyor.

Geçmiş dönemlerde Hotamış Gölü üzerinde çalışmalar yapan İngiliz araştırmacının iddiası; burasının bir bataklık olduğu ve tarıma imkan vermeyeceğiydi. Geçenlerde yeni bir projenin adımlarını atmak için başka uzman araştırmacılar buradaydılar. Çarşamba Çayının Karkın'da ve Küçükköy'e giden bir kolu var. Bakıldığında çayın sürekli yer değiştirdiğini, aslında bir delta gibi olduğu ve kanallar açtığını, belki de o kanalların Çatalhöyük'te sulama için kullanıldığını söylediler. Bunları bilmek ilerde çok önemli, tarımın ve dolayısı ile sulamanın tarihi açısından...

Acaba "Sulama için kullandılar mı?" Bakın bu çok iddialı! Biz bunu araştırmak istiyoruz. Her 10 yılda teknolojiler yenilendi. Dolayısıyla bazı şeyleri yeniden okumaya ve değiştirmeye başlıyoruz. Bir de 1990'larda dünyada en öncü metot çalışması buradaydı. Dünyanın örnek gösterdiği arkeoloji projesi neresi dersiniz; dünyada Çatalhöyük ile birlikte, Çatalhöyük projesi de nam salmıştır. İnternet sitesini ilk kuran, içindeki bütün veri tabanını şeffaf bir şekilde yayınlayan tek projeydi. Her sene raporlarını düzenli olarak paylaşan, 1990'larda internet teknolojisini arkasına almış, internet arkeolojisinin kurallarını ortaya koymuş bir projedir. Bir yandan Çatalhöyük, diğer yandan bu projeye de Ian Hodder açıkçası arkeolojiye yaklaşımı, çok sesliliğe getiren kişi olmuştur. Onun bir de çok seslilik kavramı vardı. Çok seslilik kavramının getirdiği şey yerinde de, yabancı ve Türk araştırmacıardan oluşan ve bütün kazı ekibinde kendini ifade etmeye çalıştı. O nedenle 90'larda çok ilgi çeken ve çok ilginç yaklaşımlar ortaya koyan bir yerleşimdi Çatalhöyük.

GERİDE BIRAKTIĞIMIZ İKİ YILIN MUHASEBESİ

**VAHDET
KAYA**

Kıymetli okurlarımız, bu gün bana ayrılan bu güzide köşede, ortak değerimiz olan 'Dokuz Bin Yıllık Delikanlı Çumra' dergimizin ikinci yılını tamamlaması münasebetiyle bir yandan sevincimizi paylaşmak bir yandan da bizlere bu güne kadar kattığı değerlerden bahsetmek istiyorum. Öncelikle bu derginin yayınlamasına karar verip yola çıkmış olan Sadık Gökce kardeşimize ve bütün gazete çalışanlarına emekleri için teşekkür ederek sözlerime başlamak istiyorum.

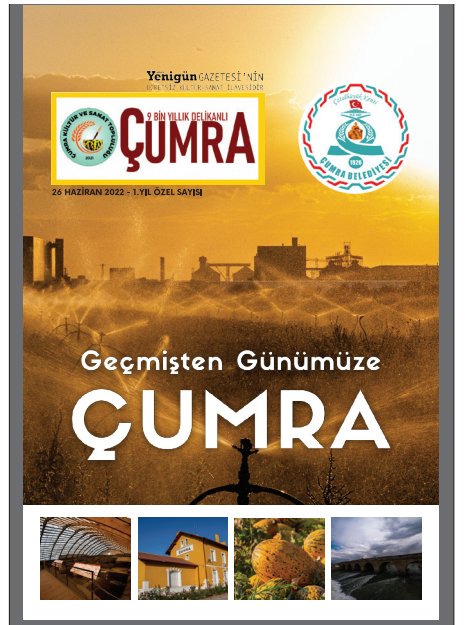
Bu dergi sayesinde Çumra'mıza alan sevdamızı, kimimiz şiirleriyle kimimiz ise yazdığı makalelerle ifade etme fırsatı buldu. Sadece anılarımızı paylaşmayla kalmayıp, güzel ilçemizin daha fazla kalkınması için neler yapılabileceği konusunda ki düşüncelerimizi de aktarmış olduk.

Ben hayatta hiç bir şeyin tesadüf olmadığını, yaşanan her olayın mutlaka bir amacı olduğuna inananlardanım. Bizler bu dünyaya gözümüzü Çumra'da açmış ya da Çumra'da görev yapmışsak bunun mutlaka bir nedenin olduğunu düşünüyorum. Bir çoğumuz bu güne kadar hiç karşılaşmamışken, sosyal medya aracılığı da dahil olmak üzere uzaktan yakından bir irtibat dahi kurmamışken, hep birlikte aynı amaç doğrultusunda görev yapmayı işte bu dergi sayesinde başararak kocaman bir aile olduk. Kimimiz Çumra'da doğmuş olmakla, kimimizin ise Çumra'da görev yapmış olması nedeniyle aynı toprakların havasını soluduk, ekmeğini yedik, suyunu içtik. Dolayısıyla güzel ilçemize hepimizin bir vefa borcu vardı ve işte yine bu dergi sayesinde gelecek nesle tecrübelerimizi aktarmak, onlara ışık tutmak vesilesiyle bu borcu da bir nebze olsun ödeme fırsatı bulduk.

Dergimiz; bir yandan günümüz insanların kaynaştırma çabası içerisinde görev yapmaya çalışırken, bir yandan da gençlerimize yol gösterme sevdasını üstlenmekte, diğer yandan ise gelecek nesillere hem gelenek-göreneklerimizimizi hatırlatma hem de onlara Çumra sevgisi aşılama amacı güde-

rek son derece önemli, önemeli olduğu kadar da kutsal bir vazifeye talip olmuştur.

Maddi menfaat yada siyasi düşünceler insanları arasında husumete sebep olmasa bile gönül kırıklıkları yaratacağından, bunlardan ne kadar uzak kalırsa insani ilişkilerin o denli çok güçlü olacağı kanaatindeyim. Bizim dergimiz de yayınlanan makale ya da şiirleri okuduğum da içimizde hemen her görüşten insanların fikirlerini özgürce ifade etme fırsatı bulduklarına şahit olup mutlu oluyorum. Daha fazla büyümek, daha güçlü hale gelip ülkemiz için de bir ışık kaynağı olmak istiyorsak hoş görüş sınırlarımızı daha fazla esnek hale getirmeliyiz. Nefsimiz bize 'En iyisini, en doğrusunu sen biliyorsun ötekiler yanlış yoldalar!' diye fısıldayarak egomuzu şişirme gayreti içerisindedir. Maalesef bizler de genellikle onun sesine daha çok kulak vererek hata yapmış oluyoruz. Halbuki hepimizin, küçük büyük demeden, birbirimizden öğreneceği o kadar çok şey var ki. Nefsimizin fısıltılarına bir

an olsun itiraz etmeyi başarabilirsek daha çok güçlenip, ilişkilerimizi de aynı oranda kuvvetlendirmiş olacağız. Dualarımız da Allah'ım bize hem bu dünyada hem de Ahret'te güzellikler ihsan eyle' deriz. Bu dünyada güzelliklere erişebilmemizin yolunun; birbirimizi daha çok sevmekten, daha fazla yardımlaşmaktan, daha fazla paylaşmaktan ve daha çok hoş görülüp çevremizi de güzelleştirmekten geçtiğini unutmamalıyız.

Maalesef ki ülkemizde edebiyata gereken değer yeterince verilmemektedir. Yazılan edebi eserler ya da gazeteler makul denecek sayıda okuyucu kitlesine bile ulaşmakta çok zorlanmaktadır. Kağıt ve mürekkep fiyatlarının oldukça pahalı hale gelmesi ise kültürel yayınlarla vatandaşlarına hizmet vermeye çalışan bölgesel yayınevlerini oldukça fazla zorlayarak ayakta kalmalarını dahi güçleştirmektedir. Gönül isterdi ki dergimizi, Çumra'da yaşayan yada kendisini Çumralı olarak hisseden insanlarımızdan hiç olmazsa yarıya yakını ulaşıp okusun. Kimimiz yazarak kimimiz okuyarak dergimi-

zin gücüne güç katmaya devam etmeliyiz ki gelecek nesillere bir faydamız olsun. Ancak ben, bir amaç uğruna maddi menfaatlerden feragat edilerek verilen emeklerin eninde sonunda hak ettiği değeri göreceğine inanıyorum. Çumra'dan fıskıran küçücük bir kıvılcım, gün olur Ülkemiz için yanan bir meşaleye dönüşür. İşte o gün geldiğinde, bu günlerde yaşanan zorluklar unutulup, yerini başarmış olmanın verdiği huzura bırakacağından da hiç şüphem yoktur.

Gücümüze güç katmanın bir diğer yolu da, böyle güzel bir derginin yayınlanıyor olmasından haberi olmayan vatandaşlarımızı bilgilendirmekten geçmektedir. Bu derginin büyük bir emek, fedakarlık ve zorluklarla mücadele edilerek yayınlandığını asla unutmamalıyım. Okuyucu kitlesinin artırılması için daha fazla gayret göstererek, dergimizin gelecek nesillere ışık kaynağı olmayı sürdürebilmesine katkı sağlayalım. Çumra'mız için yanan bu meşalenin ilelebet sönmemesi temennisiyle hepinize şükranlarımı sunarım.

ÇATALHÖYÜK

Gelip de gördün mü Çatalhöyüğü
Yerin altına kurmuşlar köyü
Nerede elektriği nerede suyu
Dokuz bin yıl önce de vardı tozu
Çatalhöyüğün

Dokuz bin yıl önceye dayanır yaşı
Nasıl bilirdi baharı kışı
Ne ile yapıldı ekmeği aşı
Dokuz bin yıl önce de vardı kışı
yazı Çatalhöyüğün

Ne ay batar ne güneş doğar
Toprağın altından kerpiçten duvar
Ne akıl ne mantık uyar
Dokuz bin yıl önce de vardı
baharı güzü Çatalhöyüğün

Ne arabası olmuş ne fabrikası
Nerede ocağı nerede bacası
Ne camisi olmuş ne de hocası
Dokuz bin yıl önce de vardı ateşi
közü Çatalhöyüğün

AHMET YAVUZ

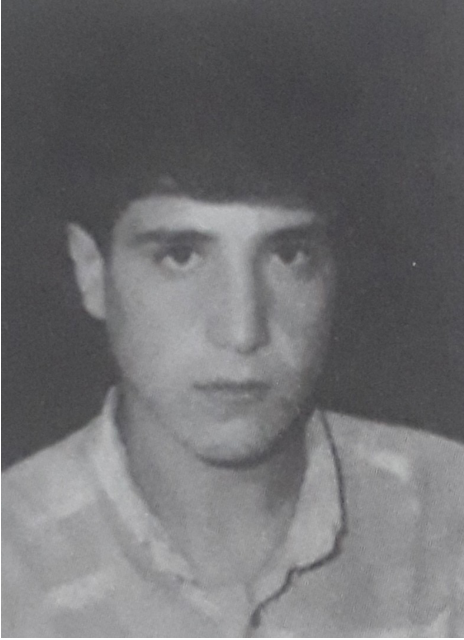
Neyle aydınlattı neyle ısındı
Yer altına köy yapmayı nasıl düşündü
Yerin altına ne maksatla sığındı
Dokuz bin yıl önce de vardı kumaşı
bezi Çatalhöyüğün

Belli değil kapısı penceresi
Ne çarşısı var nede caddesi
Nerede avlusu nerede bahçesi
Dokuz bin yıl önce de vardı sebzesi
kırızı Çatalhöyüğün

Müdüroğlu yine daldı derinden derine
Sahip çıkalım geçmişlerin değerlerine
Sizleri davet ediyorum Çatalhöyük
özen yerine
Dokuz bin yıl önce de vardı
özü sözü Çatalhöyüğün

ÇUMRALI ŞEHİTLER...

İkinci Cildimizin son sayısında sizlere dört şehidimizi daha hatırlatacağız. Rahmetle andığımız şehirlerimizi gelecek nesillere tanıtmak amacıyla kaleme almış ve unutulmasınlar diye ilavemizde yer vermiştik. İnşallah bundan sonra Çumramız ve ülkemiz şehit haberleri ile yanmaz, oğlunu askere gönderen analar ve asker eşleri endişe içinde olmazlar. Tek dileğimiz güzel vatanımız Türkiye’de huzur ve mutluluk içerisinde yaşamak. Yeni sayılarda yeni yazılarla buluşmak dileği ile...

ŞEHİT ALİ ERDENİZ

Şehit Ali Erdeniz Çumra İlçesi Apa Kasabası nüfusuna kayıtlı olup 1973 yılında aynı köyde Ali Erdeniz ve Fadimana çiftinin çocukları olarak dünyaya gelmiştir. Konya’da ikamet etmekte idi. Askere gitmeden henüz evlenmemişti. Şehit Hasan Tanım ile hala-dayı çocuklarıdır. İlkokuldan sonra okuyamadığı için sanat öğrenmek için Konya Kunduraçılar Sanayisinde usta yanına girer.

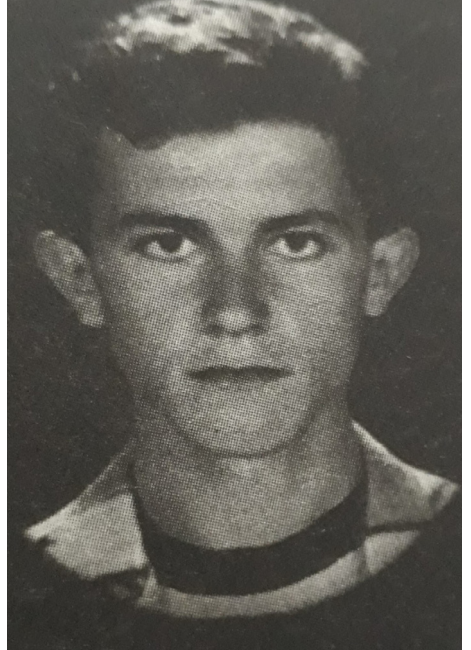
Her vatan evladı gibi oda günü gelince askere gider ve acemi eğitiminde sonra dağıtım iznine gelir. Usta birliği olarak kendisine Van İl’i Çatak ilçesi çıkmıştır. Çatak ilçesinde bir süre

SEDAT ULUPINARLI

askerlik hayatına devam eder.

Ali Erdeniz 07-10-1993 tarihinde teröristlerle girmiş oldukları sıcak çatışma esnasında vatan ve namus uğruna şehit olmuştur. Ali Erdeniz bu aziz vatan topraklarını kanı ile sulayan kahramanlarımızdan birisi olmuştur. Türk Milleti olarak Ali Erdeniz’lere neler borçlu olduğumuzu unutmamalıyız. Allah’tan kendisine rahmet, ailesine ve Türk Milletine başsağlığı dileriz. Mezarı Konya Musalla Mezarlığında kendisiyle hala-dayı çocukları olduğu Hasan Tanım ile yan yana bulunmaktadır. Şehitliktedir.

ŞEHİT HİLMİ ŞAHİN

Çumra nüfusuna kayıtlı şehitlerimizden birisi Şehit Hilmi Şahin’dir.

Hilmi Şahin 1973 yılında Konya’ya bağlı Doğanlı kasabasında dünyaya geldi.

İlkokulunu köyünde okuyan Hilmi Şahin İçeri Çumra Kur’an Kursu’nda bir yıl kadar din eğitimi aldı. Maddi imkânsızlıklardan dolayı

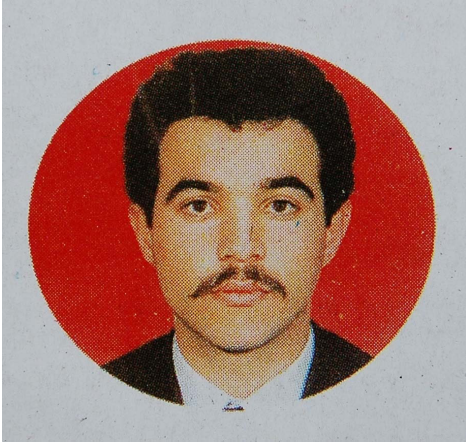
okuyamayan Hilmi Şahin vatani görevini yapmak üzere 1993 yılı başlarında Manisa Kırkağaç'a gider. Burada 2,5 ay kadar acemi eğitimi alan Hilmi Şahin dağıtım izninden sonra usta birliği olan Van iline gitmek üzere Konya'dan ayrıldı.

Diğer tertipleriyle birlikte Malatya'daki askeri birlikte toplanan Hilmi Şahin ve arkadaşlarını birliklerine katılmak üzere iki otobüs askerle birlikte yola çıkarlar. Bingöl bölgesinde Bilaloğlu mevkiinde PKK'lı teröristlerce pusuya düşürülürler.

24-05-1993 günü meydana gelen olayda 33 askerimiz şehit olmuştur. Bu olayda şehit olanların 7 tanesi de Konyalı idi. Bu acı olayda şehit düşen evlatlarımızdan biri olan Hilmi Şahin henüz askere gitmeden az evvel nişanlanmış ve asker dönüşü de düşün yapacaktı.

Hilmi Şahin'de diğer şehitlerimiz gibi bu aziz vatan için vatani görevine giderken şehit oldu ve o yüce mertebeye erişti. Cenazesi Doğanlı Kasabasına defnedilmiştir.

Şehidimiz Hilmi Şahin'e Allah'tan sonsuz rahmet ailesi ve yakınlarına da sabr-ı cemil niyaz ederim.

ŞEHİT HÜSEYİN CERAN

Şehit Hüseyin Ceran Çumra'nın Apa Kasabası nüfusuna kayıtlı olup Çumra merkezde ikamet etmektedir. 1973 yılında Çumra'da dünyaya gelmiştir. İlk, orta ve lise tahsilini Çumra'da yapmıştır. Liseden sonra tahsiline devam etmedi.

Hüseyin Ceran vatan borcunu ödemek için vakti geldiğinde askere gitti. Acemi birliği Tokat İl'inde bulunan Piyade Er eğitim Alayı oldu. Orada temel askeri eğitimini yapan Hüseyin Ceran dağıtım iznine geldi. Dağıtım iznini ailesi ve

arkadaşlarıyla dolu dolu geçirmeye çalıştı.

Usta birliği olan Ardahan'a giden Hüseyin Ceran burada askerliğine devam etmeye başladı.

1995 Nisan Ayı'nın başlarında geçici görevle Tunceli İl'i Pülümür ilçesine gönderildi. Memleketin pek çok bölgesinde olduğu gibi burada da memleketin ve insanımızın kanayan yarası ve baş belası olan terörle mücadele ediliyordu.

Hüseyin Ceran 18 Nisan 1995 tarihinde teröristlerle girmiş olduğu bir çatışma esnasında vurulmuş ve şehit olmuştur. Bu aziz vatan ve bu necip millet için toprağa düşen filizlerden biriside Hüseyin Ceran oldu. Allah Şehidimiz Hüseyin Ceran'a sonsuz rahmet ve mağfiret, ailesine ve Türk milletine de sabr-ı cemil nasip etsin.

ŞEHİT HASAN ŞAHİN

Şehit Hasan Şahin Çumra İlçesinin Apasaraycık Köyünde 1987 yılında dünyaya geldi. İlkokulunu köyünde okuyan Hasan Şahin ailesinin maddi durumu yetersiz olduğu için okuyamamış ve köyünde ailesi ile birlikte çiftçilik yapmakta idi.

Vatani görevini yapmak üzere her Türk evladı gibi oda davullarla, dualarla ve kınalarla uğurlandı baba ocağından Asker ocağına.

Acemi birliği Isparta idi. 2,5 ay kadar acemi eğitimi alan Hasan Şahin dağıtım izninden sonra Usta Birliği olarak Ağrı Patnos' gitti. Orada bir müddet görev yapan Hasan Şahin geçici görevle Şırnak İl'inin Namazdağı bölgesine gönderildi. Her şey vatan içindi ve Hasan Şahin'de bunun bilincindeydi. Orada Besler Deresi Bölgesinde görev yapan Hasan Şahin görevi sonrası Ağrı'ya kendi birliğine geri gelir.

Hasan Şahin'in terhisi yaklaşmış ve kendisini bir tatlı heyecan sarmıştı. Babası ile yaptığı her telefon görüşmesinde ondan bir otomobil almasını ister. Hasan bu konuda çok ısrarlıdır. Babası da Hasanı mümkün değil kıramaz. Hangi baba kırar ki askerden gelecek olan evladını. Baba Durmuş Şahin'de gücü nispetinde bir ara-

ba alır ve evin önüne çeker. Hasan gelecek ve Otomobili görüp sevinecektir. Binip gezecektir. Hayaller böyledir.

Baba Durmuş Şahin oğlu Hasan Şahin'i terhisine sayılı günler kala rüyasında görür. Hasan babasına küs olduğunu söyler. Babası da sebebini sorunca "Sen beni sevmiyorsun, sevsen şimdiye kadar bir kız bulurdun" der.

Baba Durmuş Şahin rüyasının etkisinde kalır ve devletin vermiş olduğu destek parasıyla Hasanın Nişanlısı için bilezik, küpe ve yüzükler alır. Hasan gelecek nişanı yapılacak ve evlenecektir. Ama ne çare...

Hasan Şahin askere gitmeden bir gün evvel babasını yakın köyden bir kıza dünür göndermişti. Babası Hasanı kıramadı gitti kıza istemeye ama nasip olmamıştı, vermemişlerdi.

Askerlik görevinin bitmesine az bir zaman kala yine geçici görevle Bingöl İli Genç İlçesi Bölgesine gönderilir. Kendisi makinalı tüfek nişancıdır. Kendisi gece gelen bir emirle tim arkadaşlarıyla birlikte göreve gider.

Hasan Şahin ve arkadaşları 27-04-2008 tarihinde sabah 07 sularında teröristlerle sıcak çatışmaya girerler. Çatışmada Hasan Şahin vatan, bayrak, namus, din ve devlet uğruna yanındaki arkadaşları Mustafa Tuluk ile

birlikte terhisine 14 gün kala şehit olmuş ve şehitler kervanına katılmıştır. Hasan Şahin şehit olmadan az bir zaman evvel babasını arayarak "Babacığım şu an mevzideyim. Çatışmaya girdik. Teröristler sesimi duymasın diye kısık sesle konuşuyorum. Hakkınızı helal edin..." demiş ve ailesinden helallik istemiştir. Hasan Şahin bekardı ve askerlik dönüşü nişanlanıp evlenecekti. Arabası ve bilezikleri hazır. Onu bekliyorlardı.

Hasan Şahin kendisini bekleyen arabasını, bileziklerini, sevenlerini, sevdiğilerini ve tüm hayallerinin fani olan dünyada bırakarak Kutsal Kullar diyarı olan baki aleme, cennete uçup gitti.

Terhis olacağı günlerde şehit haberi gelen Hasan Şahin'in acısı tüm ailesini, sevenlerini, yakınlarını ve köyünü derin bir acıya boğdu.

28-04-2008 tarihinde mülki erkân, askeri erkân ve binlerce kişinin katıldığı muhteşem bir törenle Apasaraycık köyünde ebedi âleme, şehitler diyana, cennet mekânına uğurlandı Hasan Şahin.

Şehit Hasan Şahin'e Allah'tan sonsuz rahmet, kederli ailesine ve yüce Türk Milleti'ne başsağlığı dilerim.

KÖYLÜMÜN HALİ

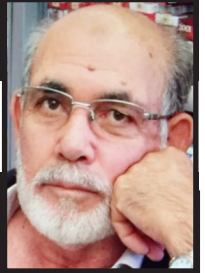
Ocak yanmadı hem üşüttü
hem de yağmadı
Çiftçinin iki eli şakağında gözyaşıyla ağıladı
Ahırında bakacak bir inek bile kalmadı
Bilmiyorum çiftçinin hali nasıl olacak?

Mevsim kış ama sanki bir hazan geçiyor
İçimde bir hüznün beni yiyip bitiriyor
Kara bulutlar üstümüzden gelip geçiyor
Bilmiyorum bu kışın baharı nasıl olacak?

Dağlar ovalar toz duman göğe bakıyor
Koyun kuzu ağırlarına farklı meliyor
Yerler kupkuru kurtlar kuşlar eşinmiyor
Bilemedim bu kışın baharı nasıl olacak?

Sular yeryüzünden kaçıyor tabana tabana
Yerler kupkuru çiftçim kızıyor batmıyor sabana
Ne inek kaldı ne koyun gerek yok çobana
Bilmiyorum bu kışın baharı nasıl olacak?

SELAHATTIN GÜZEL

Kömür çok pahalı alım gücü tükendi bitti
Pahalılık dersen bilemedim aldı başını gitti
Şehirli rahat yaşıyor bu yükü köylüm çekti
Bu gidişle köylümün hali nice olacak?

Obruk gölü için için bitip çekilip gidiyor
Kıyularda sular bulandı onlar da bitiyor
Köylüm soğuktan şehre göçüp gidiyor
Bakalım bu sene köyümün hali nasıl olacak?

Savurganlık bir kırat gibi şahlanmış gidiyor
Köylüm bir kar gibi eriyip bitiyor
Şair dedenin yazacakları bir türlü bitmiyor
Bilmiyorum bu yıl köylümün hali nice olacak?
13- 01- 2023

ÇOCUK BÜYÜYOR

Çocuğumuz yavaş yavaş büyüyor. Artık yürümeye başladı. İki yaşını doldurdu, fıldır fıldır dolaşiyor.

Hepimizin çocuğu olan dergimiz iki yaşına ermenin mutluluğunu yaşıyor. Bizler de buna şahit olmanın memnuniyetini dile getirmeye çalışacağız.

Siz değerli Çumra sevenlerin destek ve yardımıyla Çumra'nın dününü yaşattığımız gibi bugün ve yarınını da yaşatmayı düşünüyoruz. Çumra'da ne kadar eli kalem tutan sanat ve edebiyat erbabı varsa halkımızın inanç ve değerlerine ters düşmediği sürece katkılarını bekliyoruz. Bu çocuk sizlerin destekleriyle büyüyecek, serpilip güzelleşecek.

"Dokuz Bin Yıllık Delikanlı Çumra" 2 yaşında. Daha emekleme çağında. İnşallah önümüzdeki senelerde birbirinden güzel ve çarpıcı yazılarla

ANUŞ GÖKCE

yine karşınıza çıkacağız. Çumra'yı Çumra yapan değerleri unutmayacağız ve unutturmayacağız. Siz değerli okurlarımızın dimağını milli kültür ve edebiyatımızla besleme gayretinde olacağız. Huyumuzu güzelleştirip başkalarına örnek olmaya çalışacağız.

Ne mutlu bu kutlu yolda yürütenlere... Bizlere destek veren herkese teşekkürü bir borç biliriz. İyi ki varsınız! Sizlerin sayesinde epey yol kat ettik. Yürüyecek uzun ve meşakkatli bir yolumuz var.

Geleceğine saadet ve umut taşları döşeyen sanat ve kültür erbabına selam olsun. Sıhhat ve huzur içinde kalınız.

ÇUMRA'NIN NESİ VAR ?

Sabah erken kalkar işçilerimiz
Arı gibi çalışan beylerimiz var
Buğday, arpadan başlar geçimimiz
Bahçede salınan gelinimiz var

Fasulye nohut bahardan ekeriz
Makineyle işler harman eyleriz.
Bir dönümden üç ton hasat bekleriz
Tüccara satacak avanımız var

Sanca kavun mekânı Çumra'dır
Tandın, kaymağı, alası ayrandır
Bulgur pilavına giden soğandır
Yemesini bilen gençlerimiz var

Nice kavimlere yataklık etmiş
Toplu yaşamayı hakikat bilmiş
Üzerinde medeniyetler geçmiş
Çatalhöyük gibi kentlerimiz var

Alın teriyle toprağı emzirmiş
Üzerinde türlü nimetler bitirmiş
Açı doyurmuş, susuza içirmiş
Çarşamba çayı gibi sularımız var

Çanak çömlek yapıp sepet örmüşler
El ele verip hayat kurmuşlar
Hanelerine damlardan girmişler
Kerpiçten sazlıktan evlerimiz var

Tarihten beri yaşar Çumra adı
Her kimin varsa alır muradı
Kimisi bey kimisi kul yaşadı
Tok olan açımız, zenginimiz var

Çumra bu gün de her şeyde ileri
Medeniyette kalmadı geri
Kaza Çumra Cumhuriyet eseri
Atiye yön veren rehberimiz var

Okçuda kuruludur fabrikamız
Durmadan çalışır çocuklarımız
Çikolata, şeker, bal, kaymağımız
Bu çarkı döndüren pancarımız var

Anuş der bu kadar methiye yeter
Allah vermesin hüzünlü ve keder
Biri çıkar manzaraya göz eder
Taştan su çıkaran insanımız var
25 Mayıs 2023 Perşembe- Konya